

جامعه پدیا

کلاف کودکان کار

سرپرست مرکز اورژانس اجتماعی، پیشگیری از آسیب‌ها و بازتوانی اعتیاد سازمان بهزیستی کشور با بیان اینکه آمار دقیقی از تعداد کودکان زیاده‌گرد در کشور وجود ندارد، هشدار داد که کاهش حضور کودکان کار در چهارراه‌ها لزوماً به‌معنای کاهش این پدیده نیست و ممکن است در پی اقدامات موسوم به «طرح‌های جمع‌آوری»، این کودکان به کارگاه‌های زیرزمینی و فضاهای بی‌دفاع شهری سوق داده شوند. فاطمه سلطانی گفت: سال گذشته حدود ۹۰۰۰ نفر از کودکان کار و خیابان خدمات روزانه و ۳۰۰۰ نفر خدمات شبانه‌روزی از مراکز سازمان بهزیستی دریافت کرده‌اند، اما باید میان کودکان کار و کودکان زیاده‌گرد تفاوت قائل شد.

سرپرست مرکز اورژانس اجتماعی سازمان بهزیستی کشور ادامه داد: حساسیت سازمان‌ها نسبت به کودکان زیاده‌گرد افزایش پیدا کرده است. در مقطعی، شهردار وقت بخشنامه‌ای به پیمانکاران ابلاغ کرده بود که از کودکان استفاده نکنند و این موضوع نیز پیگیری می‌شد و گزارش آن را دریافت می‌کردند. در تهران، ورود شهرداری و مسئولیتی که دکتر زاکانی از دوره ایستاله شهید رئیسی به‌عنوان نماینده ایشان در تهران بر عهده داشتند و این روند در دوره دکتر پزیشکیان نیز استمرار پیدا کرد، موجب شد گروه‌هایی تشکیل شوند و اقدامات لازم انجام شود و همچنان نیز قوه قضاییه، سازمان بهزیستی و وزارت کشور پای کار هستند.

در نتیجه این اقدامات، حضور کودکان در چهارراه‌ها تا حدودی کاهش پیدا کرده که اقدام خوبی است، اما نباید فراموش کنیم که با توجه به شرایط اقتصادی کشور، نباید از این بابت خیالمان راحت باشد که چون کودکان را در چهارراه‌ها نمی‌بینیم، پس دیگر کودک‌کار در موقعیت خیابان وجود ندارد؛ چراکه معمولاً در چنین شرایطی، به‌ویژه اگر اقداماتی با رویکرد طرح‌های «جمع‌آوری» زیاد شود، طبیعی است که کودکان کمتر در خیابان حاضر می‌شوند. با این حال، اقداماتی که با هماهنگی دستگاه‌های مختلف انجام شده است، می‌تواند به ایجاد الگوی برای شناسایی و جذب، حمایت و ارجاع بموقع کودکان کار و خیابان کمک کند تا دست کم آثار منفی حضور کودکان در خیابان کاهش پیدا کند.

اصل و شرح

اگر بتوانیم حرف‌های رئیس فتا را کنار هم بگذاریم، یک‌نکته در بیشتر این پرونده‌ها تکرار می‌شود: کلاهبردار از یک نیاز یا احساس واقعی شروع می‌کند. او می‌گوید: «نیاز به خرید ارزان تر، نیاز به وام، نگرانی از یک پرونده قضایی، امید به دریافت کمک یا حتی کنجکاوی برای دیدن یک عکس و کارت دعوت.»

نقطه ضعف کاربران

چند لحظه مکث

با وجود همه این اطلاع‌رسانی‌ها حالا سؤال اصلی فقط این نیست که چرا مردم روی لینک‌های آلوده کلیک می‌کنند؟ سردار مجید در پاسخ به این سؤال‌ها می‌گوید: «کلاهبرداران برای فریب مردم روی احساسات آنها حساب باز کرده‌اند: ترس، فوریت، طمع و کنجکاوی، ۴نقطه‌ای که اگر کاربر در مواجهه با آنها فقط چند لحظه مکث کند، شاید یک پرونده دیگر به آمار ۳۹درصدی اضافه نشود.»

تمام ترفندهای جیب‌بری مجازی

رئیس پلیس فتای فراجا در گفت‌وگوی اختصاصی با همشهری از شگردهایی می‌گوید که کلاهبرداران برای فریب مردم به کار می‌گیرند

جامعه امروز

فاطمه عسکری نیا | روزنامه‌نگار | یک روز آگهی فروش کالایی با قیمت پایین، روز دیگر وعده وام فوری و روزی دیگر پیامکی با عنوان شکوائیه یا ابلاغیه قضایی؛ کلاهبرداری‌های اینترنتی حالا سهم بزرگی از پرونده‌های سایبری را به خود اختصاص داده‌اند. گاهی هم ماجرا با یک پیام درباره «کمک معیشتی» یا حتی یک «کارت دعوت عروسی» شروع می‌شود؛ پیامی که شاید در نگاه اول عادی به‌نظر برسد، اما یک کلیک روی لینک آن می‌تواند پای بدافزار را به تلفن همراه باز کند. سردار وحید مجید، رئیس پلیس فتای فراجا در گفت‌وگوی اختصاصی با همشهری می‌گوید: براساس آمارهای ثبت‌شده در واحدهای پلیس فتا، در ۶ماه نخست امسال بالغ بر ۳۹درصد پرونده‌های سایبری مربوط به جرائم حوزه کلاهبرداری‌های رایانه‌ای بوده است. این آمار در حالی ثبت شده که پلیس فتای سال‌های گذشته بارها درباره شگردهای مختلف کلاهبرداران هشدار داده است، بااین حال به‌نظر می‌رسد کلاهبرداران همزمان با تغییر رفتار کاربران در فضای مجازی، روش‌های فریب خود را تغییر داده‌اند؛ گاهی هم به جای اطلاعات فنی، روی احساسات افراد حساب می‌کنند.

آگهی‌های جعلی هنوز قربانی می‌گیرند

رئیس پلیس فتای فراجا یکی از مهم‌ترین مصادیق کلاهبرداری‌های سایبری را آگهی‌های جعلی در سایت‌های آگهی محور می‌داند. در این شیوه، کالایی با قیمت مناسب آگهی می‌شود، مشتری پیدای می‌شود و بعد نوبت درخواست بیعانه می‌رسد. پول که واریز شد، ممکن است فروشنده دیگر پاسخگو نباشد. به گفته سردار مجید، مراجعه به کانال‌ها و صفحات جعلی با عنوان اعطای وام فوری هم یکی دیگر از شگردهای پر تکرار است. در این موارد، متقاضی برای دریافت وام یا درخواست پرداخت هزینه‌هایی تحت عناوینی مانند امور اداری و مالیات مواجه می‌شود. قرعه‌کشی‌های جعلی نیز از دیگر روش‌هایی است که رئیس پلیس فتا به آن اشاره می‌کند. فرد بااین ادعا رویه‌رو می‌شود که برنده شده و برای دریافت جایزه، اطلاعات یا کد فعال‌سازی سرویس‌های اینترنت‌بانک خود را در اختیار فرد دیگری قرار می‌دهد.

کلاهبرداران روی ترس مردم حساب می‌کنند

اما پشت این روش‌های مختلف یک‌وجه مشترک وجود دارد؛ کلاهبردار تلاش می‌کند واکنش سریع مخاطب را جایگزین فکر کردن و بررسی کردن کند. سردار وحید مجید در توضیح این شیوه می‌گوید: مجرمان از شرایط خاص مخاطبان سوءاستفاده و در آنها احساسات مختلفی ایجاد می‌کنند؛ احساساتی که می‌تواند فرد را به سمت تصمیم عجولانه بکشاند. او از ترس، فوریت، طمع و کنجکاوی به‌عنوان ۴عامل مهم در فریب کاربران نام می‌برد. ترس ممکن است با خبر صدور حکم جلب یا مسدودی حساب ایجاد شود، فوریت با این جمله که «فقط تا ساعت ۱۲ فرصت دارید»، طمع با وعده سود تضمینی، وام فوری یا کمک دولت و کنجکاوی هم با پیام‌هایی درباره ابلاغیه جدید، عکس قدیمی یا کارت دعوت. در چنین شرایطی کاربر ممکن است پیش از آنکه به فرستنده پیام یا صحت لینک فکر کند، آن را باز کند. مجید معتقد است این سوءاستفاده از احساسات، در کنار بی‌توجهی به توصیه‌ها و هشدارهای پلیس فتا، از عوامل اصلی فریب کاربران و کلیک روی لینک‌های آلوده و نصب بدافزارهای موبایلی است.

برداشت غیرمجاز، دومین جرم پر تکرار است

بعد از کلاهبرداری‌های سایبری، برداشت‌های اینترنتی غیرمجاز از حساب در رده بعدی جرائم سایبری کشور قرار دارد. به گفته رئیس پلیس فتای فراجا، با وجود اطلاع‌رسانی‌های گسترده، باز کردن لینک‌های آلوده در پیام‌های جعلی و نصب بدافزارهای موبایلی همچنان مهم‌ترین عامل آلودشدن تجهیزات هوشمند شهروندان و برداشت غیرمجاز از حساب آنهاست. موضوع پیام در این پرونده‌ها می‌تواند هر چیزی باشد؛ از «عکس یادگاری» و «کارت دعوت عروسی» گرفته تا «شکوائیه» و «کمک معیشتی». سردار مجید می‌گوید: این عناوین باهدف جلب توجه کاربر انتخاب می‌شوند یعنی همان کنجکاوی یا نگرانی‌ای که باعث می‌شود فرد روی لینک کلیک کند.

کمی بعد از انتشار تصاویر سرقت گوشی‌های آیفون از فروشگاه‌های ایل تعدادی از شهرهای فرانسه در شبکه‌های اجتماعی، هم شرکت ایل دست به کار شد و هم کاربران این شبکه‌ها. ایل پیام هشدار «لطفا

همیشه پای آیفون در میان است

دستگاه را به ایل لیل بازگردانید؛ دستگاه غیرفعال شده و در حال ردیابی است...» را به گوشی‌های سرقتی فرستاد و کاربران نیز نوشتند: «به آیفون ۱۸ فرانسه) اتفاق افتاده است.

دار، همه ازش کینه به دل گرفتند» و «ایل عزیز؛ به نظر میاد همه چیز زیر سر خودت باشه». بیشترین میزان سرقت در فروشگاه ایل لیل (دومین شهر بزرگ فرانسه) اتفاق افتاده است.

ترانه‌های تار و پود

درباره آواز خوش نقشه‌خوانی سنتی قالی که این روزها کمتر به گوش می‌رسد

گزارش

سحر جعفریان عصر | روزنامه‌نگار | حساب قالی‌باف از نقشه‌خوان جدا بود؛ فرقی هم نداشت قالی‌باف لچک‌ترنج‌باف کرمان و کاشان باشد یا بافنده نقش‌های شاه‌عباسی اصفهان، خشتی‌های بختیاری و اسلیمی‌های تبریز. قالی‌بافان باید سال‌ها پای دار، گرد کلاف خامه می‌خوردند و گره به گره صد فرش می‌انداختند تا رخصت خواندن نقشه قالی را به قدر چند رج و تکمیل یک گل می‌یافتند. نقشه‌خوانی سنتی قالی به آواز بود و ریتم‌هایی محلی که نت و کوکشان را فقط قالی‌بافان کهنه‌کار می‌دانستند: ۴چهره‌ای به جا، ۳جفت لاجوردی به پیش، یکی قهوه‌ای به پس. حالا از آن کهنه‌کاران قالی‌باف که زبان نقشه‌قالی‌ها را می‌دانستند جز شماری کم و برانکنده باقی نمانده است.

یکی گل‌اناری و ۲تا چهره‌ای

نقشه‌خوانی سنتی قالی، همان استادکاری قالی‌بافی است؛ قالی‌بافان آنقدر باید بابافتد و رج روی رج بگذارند تا شکل همه نقشه‌ها را چشم بسته بدانند و زبانشان را بفهمند. توکلی به همشهری می‌گوید: «دفعه ۱۳ الی ۳۰سالم بود که نقشه به قالی رو قدر چند رج خوندم، آجایی بزرگم کنارم نشسته بود. من یواش یواش می‌خوندم و اونم حواسشو داده بود تا به وقت، گره را رنگی رو غلط نخونم.» خوانش نقشه قالی آن روز را هنوز به خاطرش نقش دارد: «۴تا وانه (به گویش اردستانی یعنی بنگار سر جایش) گلی، ۲تا وانه قهوه‌ای، ۳جفت وانه مشکی پس بز.» در ادامه از حال و هوای قالی‌بافی به صدای نقشه‌خوان‌های سنتی می‌گوید: «این طوری بود که از صبح علی‌الطوع دخترها و زن‌های خونه مشغول فرش بافی می‌شدن. اون‌تی که گیس پای دار سفید کرده بود برای همه نقشه رو می‌خوند. به جوری می‌خوند که هیشکی عقب نیفته یا گره اضافه نزنه. شش‌دونگ صداشو باید همه می‌شنیدن از لوارباف (بافنده آخرین حاشیه فرش) تا وسطباف.» نقشه‌خوان قالی اگر لحن و صدای خوشی داشت نور علی نور بود و از صدای خوشش دست‌باافندگان روی چله‌ها خوب می‌رقصید؛ این را هم توکلی لایه‌ای خاطرانش بازگو می‌کند.

قالی‌بافی جمعی با آواز و فرش‌بافی فردی در سکوت

با آنکه در هندوآباد، دل و دماغ چندانی برای قالی‌بافان کهنه‌کار باقی نمانده، توکلی همچنان ذوق بافتن فرش‌های رنگ به رنگ را دارد. به عادت قدیم است؛ هر صبح به گوشه یکی از اتاق‌های خانه‌شان با نقشه‌خوانی دست به کار خامه و گره‌انداختن می‌برد: «اول میرم سراغ کارای سردستی خونه و دم گذاشتن ناهار. بعد رج به رخ چله می‌شینم. حیف که دیگه مثل قدیم جمع نیستیم. آخه اون وقتا خیلی از فرشارو دسته‌جمعی می‌بافتیم.»

دست تنها ماندن گاهی نگرانش می‌کند؛ نگران هنر قالی‌بافی که رو به فراموشی است و نسل نقشه‌خوانان سنتی قالی که جز شماری اندک از آنها باقی نمانده است. نگرانی او را بسیاری دیگر از قالی‌بافان در روستاها و شهرهای دور و نزدیک به دل دارند. گل‌بانومرادی، یکی از آنهاست که بیش از ۶۰سال است در روستای آستانه استان مرکزی قالی می‌بافت. او در گفت‌وگو با همشهری می‌گوید: «قالی‌باف کمه و از اونا کمتر، نقشه‌خوانی آوازی‌ان. تو

روستای ما تا ۲۰-۱۵سال پیش می‌شد یکی دو نفر رو پیدا کرد که بلد باشن نقشه فرش‌رو آوازی بخونن. ولی الان اون یکی دو نفر هم دیگه نیستن؛ عمر شون رو دادن به شما.» مرادی معتقد است: «قالی‌بافای جیون، روی خوش به نقشه‌خوانی آوازی نشون نمی‌دن. خیلی سبر و حوصله به خرج بدن، نقشه‌کاغذی رو دست و پا شکسته بلدن یا که می‌خوان تازه تازه یاد بگیرن. همش از این کوشی و کامپیوتر است که عجول شدن وقت نمی‌دارن.»

گزارش

مکث

زبان نقشه‌های افشان و خشتی و لچکی

زبان هر نقشه‌قالی با نقشه‌های دیگر فرق دارد؛ هرکدام به لهجه روستا و شهری‌اند که در آنها برای بافته‌شدن شکل یافته‌اند. مرادی این تفاوت زبانی را یکی از دلایل صوری نکردن قالی‌بافان جوان در یادگیری نقشه‌خوانی سنتی قالی می‌داند: «به هر حال، حوصله می‌خواد که چند جور زبون نقشه آوازی فرش بلد باشی. تو نقشه قالیایی کاشونی به قرمز می‌گن گلی یا گل اناری، تو نقشه قالیای کرمانی به صورتی می‌گن چهره‌ای، تو نقشه قالیایی مشهدی به روشن می‌گن باز و به تیره می‌گن سیر.» نقشه قالی‌ها در هر منطقه، به گویش محلی و اصطلاحات منحصر به فرد همان منطقه نوشته و خوانده می‌شد. «چند خط نقشه قالی زمزمه می‌کند: «ای بز رو اولی، گلی بز رو دویومی، ساده بز جاش، لاجورد به پاش.» وبعد دوباره می‌گوید: «اون قدما نقشه‌خون آوازی حواشش بود صدانش خسته نشه. برای همین بعضیاشون فقط نقشه‌خونی می‌کردن و دست به دار نمی‌بردن.» گل‌بانومرادی قالی می‌بافت و افسوس صدای خاموش نقشه‌خوان‌های قالی را می‌خورد؛ نقشه‌هایی که این روزها در بازارهای مختلف محلی تا اینترنتی به عنوان اجناس تاریخی و آنتیک با قیمت‌هایی گران داد و ستد می‌شوند. این را می‌توان در سایت‌های خرید و فروش آنلاین، جست‌وجو کرد؛ یک تک نقشه چوبی قالی، طرح گل‌افشان، دوره قاجار با قیمت توافقی. نقشه‌های قالی ویژه نقشه‌خوانی سنتی، غالباً بر تخته‌های چوبی چند تکه و نازک نقش می‌یستند.

